

Становище

относно дисертационен труд “Методологически проблеми на качеството на емпиричното социологическо изследване. Примерен модел за оценка на качеството на емпиричното социологическо изследване” на Дарина Пейчева, докторант към Институт за изследване на обществата и знанието - БАН за присъждане на образователна и научна степен „Доктор” по научна специалност „Социология”, код 05.11.01

От: доц. д-р Елица К. Димитрова – Институт за изследване на населението и човека, БАН

Дисертационният труд на тема “Методологически проблеми на качеството на емпиричното социологическо изследване. Примерен модел за оценка на качеството на емпиричното социологическо изследване”, разработен от Дарина Пейчева е с обем 255 страници. Разработката включва четири глави, в които са представени основните концепции за оценката и контрола върху качеството на емпиричното социологическо изследване (ЕСИ), както и инструментариумът за неговото цялостно оценяване; приложение, включващо въпросник за самооценка на ЕСИ. Библиографията съдържа 175 заглавия, от които 32 на български, 143 на английски език.

Основната изследователска теза, която авторката има за цел да обоснове в дисертационния труд, е, че придържането към детайлно разработени методологически стандарти за качество е предпоставка за осигуряването на високо научно равнище на ЕСИ (стр. 7). Това прави необходимо разработването на система за контрол и оценка на качеството на ЕСИ, която чрез наличен инструментариум може да осигури поддържането на високи изследователски стандарти. Освен проследяването на концепциите, в рамките на които е дискутиран проблемът относно оценката на ЕСИ от гледна точка на неговата реализация и получения краен продукт, както и представянето на различните видове инструментариум, прилаган от различни международни организации и изследователски мрежи, в дисертационния си труд Д. Пейчева прави опит също така и да изведе и някои практически решения, като адаптира инструментариум за контрол на качеството и го апробира върху Европейското социално изследване, проведено в България през 2008/2009 г.

Изследователските цели и задачи, които си поставя Д. Пейчева в дисертационния си труд, са реализирани по следния начин. В първа глава са дискутирани няколко основни концепции в областта на методологията, които имат за цел да открият базисните елементи, по които ЕСИ може да бъде оценявано. В този аспект планирането, организацията и изпълнението на ЕСИ са разгледани като елементи от един цялостен процес, който трябва да бъде контролиран с цел да се избегнат различни видове грешки, влошаващи качеството на крайния продукт. Тръгвайки от концепциите за обща грешка на оценката, годност за употреба и управление на качеството на процеса на ЕСИ, Д. Пейчева проследява теоретичния развой в това направление, което достига до идеята за разработването на

различни индикатори и методи за контрол върху цялостния процес на ЕСИ. Тези елементи са свързани с качеството на данните, качеството на процеса на събиране на емпиричната информация и качеството на изследователската организация. Така в изследването си Д. Пейчева предлага един по-широк поглед към оценката на изпълнението и резултатите от ЕСИ, който включва **мониторинг върху цялостния изследователски процес**, а не се ограничава единствено до оценката на точността на получените данни.

Във втора глава на дисертацията Д. Пейчева разглежда концепцията за общата грешка на оценката, като в детайлен вид описва различните видове грешки, свързани с т.нар. нестохастичен компонент и по-точно, с реализацията, методите на регистрация, конструирането на инструментариума и обработката на данните от ЕСИ. Така от описанието на Д. Пейчева става ясно, че точността на оценките, с която теория на репрезентативните наблюдения борави, може да бъде разглеждана в по-широк план – като функция от множество предхождащи стъпки на изследователския процес, които по случаен или систематичен начин повлияват върху точността на оценките.

Трудностите по измерването на ефекта на грешките в изпълнението на ЕСИ върху крайния продукт повдига въпроса за начина, по който те могат да бъдат контролирани. В глава трета Д. Пейчева описва подходите и инструментариума, използвани в международните изследователски мрежи с цел минимизиране на тези грешки. В примерния модел за оценка на качеството на емпирично социологическо изследване (в случая, проведеното в България Европейско социално изследване, 2008/2009 г.) Д. Пейчева адаптира набор от индикатори във въпросник за самооценка, чрез който ръководният екип на изследването може да провери качеството на изпълнение на своята работа. Въпросът, който възниква е, доколко избраният подход не внася субективизъм при оценяването на изследователския продукт, който самите оценяващи са произвели?

Заклучение: В заключение бих посочила, че необходимостта от подобна систематична и подробна разработка в българския изследователски контекст, в която се дискутират начините за контрол и оценка на качеството на ЕСИ, е безспорна. Този социологически поглед към качеството на един изследователски продукт и извеждането на механизми за контрол върху грешките, които възникват в хода на реализацията му, представлява успешно социологическо допълнение към теория на репрезентативните наблюдения, тъй като взема под внимание етапите и елементите, които предхождат достигането до окончателните резултати от едно емпирично социологическо изследване.

Ясната структура на изложението, подробният теоретичен обзор, както и иновативният методологически подход при адаптирането на инструментариум за оценка на качеството на емпиричното социологическо изследване, ми дава основание да дам **положителна оценка** на дисертационния труд “Методологически проблеми на качеството на емпиричното социологическо изследване. Примерен модел за оценка на качеството на емпиричното социологическо изследване” и да предложа на уважаемото жури да присъди

на Дарина Пейчева образователна и научна степен „Доктор” по научна специалност
„Социология”, код 05.11.01.

С уважение:

(доц. д-р Е. Димитрова)

20.06.2013 г.

гр. София